

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

สรุปผลการประชุมสนทนาปัญหายุทธศาสตร์
เรื่อง “ฝ่าวิกฤติโควิด-๑๙ ครั้งที่ ๕ : ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยหลังวิกฤติโควิด-๑๙”
วันจันทร์ที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐-๑๖.๑๐ น.
ด้วยระบบ Web Conference ผ่าน App. Zoom ณ ห้องประชุม (๑) ศศย.สปท.

เปิดการสนทนา

พล.อ.ต. ภูมิใจ วิทยาการ	เลขสุนทรการ	ผู้อำนวยการศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ
๑. ศ.เกียรติคุณ นพ.ประเวศ	วะสี	ราษฎรอาวุโส
๒. ศ.ดร.อารยะ	ปรีชาเมตตา	ศาสตราจารย์ ประจำคณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
๓. รศ. วิทยาการ	เชียงกุล	อาจารย์พิเศษ วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต
๔. นพ.พลเดช	ปิ่นประทีป	สมาชิกวุฒิสภา
ผู้ดำเนินรายการ พ.ท. อัครชัย	หนูนภักดี	ประจำ กภศ.ศศย.สปท.

สรุปสาระสำคัญ

๑. ปาฐกถาพิเศษ เรื่อง “ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยหลังวิกฤติโควิด-๑๙”
โดย ศาสตราจารย์เกียรติคุณ นายแพทย์ ประเวศ วะสี

๑.๑ ด้วยสภาพของสังคมไทยมีความเหลื่อมล้ำเป็นทุนเดิมของสังคม เมื่อเกิดวิกฤติโควิด-๑๙ ส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางสังคมเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มคนจนหรือกลุ่มคนที่มีภูมิคุ้มกันน้อย จึงมีความเสี่ยงที่จะได้รับเชื้อโรค และมีความเสี่ยงที่จะได้รับผลกระทบจากวิกฤติดังกล่าวมากกว่ากลุ่มอื่นในสังคม

๑.๒ ปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำเป็นสิ่งที่ยากต่อการบริหารจัดการ ไม่ว่าจะรัฐบาลใดก็ไม่สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้หมดสิ้น ทั้งนี้เป็นผลมาจากปัญหาในเชิงโครงสร้าง โดยสามารถแบ่งวิกฤตการณ์ออกเป็น ๔ คลื่นแห่งกรุงรัตนโกสินทร์ ดังนี้ (๑) สงครามก่อนการสร้างกรุงรัตนโกสินทร์และการสร้างกรุงรัตนโกสินทร์ (๒) การเข้ามาของมหาอำนาจตะวันตก (๓) ความขัดแย้งทางอุดมการณ์ของคนไทยด้วยกัน เช่น ปัญหาคอมมิวนิสต์ และ (๔) วิกฤตการณ์ของความซับซ้อนของสังคม ด้วยเหตุนี้ จึงควรมีความร่วมมือและความเข้าใจต่อแนวทางในการแก้ไขปัญหาาร่วมกันของคนทุกคนในสังคม

๑.๓ เมื่อมีวิกฤติโควิด-๑๙ เกิดขึ้นจะทำให้ความเหลื่อมล้ำในบางด้านลดลง แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นปัจจัยช่วยเร่งให้ความเหลื่อมล้ำในบางด้านเพิ่มขึ้น ดังนั้นควรใช้โอกาสจากวิกฤติในครั้งนี้ทำความเข้าใจและแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำที่เกิดขึ้น

๑.๔ สำหรับแนวทางแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำ ซึ่งเป็นปัญหาความมั่นคงสมัยใหม่ที่แก้ไขและเข้าใจยากกว่าสมัยก่อน เป็นสาเหตุหลักที่ขัดขวางการเจริญเติบโตของบ้านเมือง ดังนั้น จำเป็นต้องใช้สติปัญญาเข้ามาแก้ไขเพื่อให้เกิดการสร้างความสมดุลทางอำนาจระหว่างอำนาจรัฐ อำนาจเงิน และอำนาจทางสังคม ผ่านการทำงานร่วมกันเพื่อให้เกิดการบูรณาการกับทุกภาคส่วน โดยต้องมีการกำหนดเป้าหมายและวิสัยทัศน์ร่วมกัน เพื่อนำไปสู่ความสำเร็จในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

๒. สถานการณ์ของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยหลังวิกฤติโควิด-๑๙

๒.๑ สถานการณ์วิกฤติโควิด-๑๙ ในประเทศไทย ขณะนี้มีผู้ป่วยยืนยันสะสม ๓,๑๔๗ คน มีผู้เสียชีวิต ๕๘ คน และหายป่วยแล้ว ๓,๐๑๘ คน ซึ่งถือว่าไทยมีการควบคุมโรคระบาดได้ค่อนข้างดี หากพิจารณาจากสถานการณ์วิกฤติโควิด-๑๙ ในระดับโลก ที่มีผู้ติดเชื้อกว่า ๘,๖๐๘,๕๓๓ คน มีผู้เสียชีวิต ๔๕๖,๙๔๙ คน และรักษาหาย ๔,๕๕๙,๐๕๖ คน ซึ่งสถานการณ์ที่น่ากังวล คือ ความเสี่ยงของการระบาดในรอบใหม่ที่ กรุงปักกิ่ง

๒.๒ ความเหลื่อมล้ำด้านการศึกษา คือ การที่ประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ได้รับการศึกษาในระดับและคุณภาพที่แตกต่างกันมาก กล่าวคือ ผู้ที่มีรายได้ต่ำ มีโอกาสได้เรียนในโรงเรียนที่มีคุณภาพต่ำกว่า และได้เรียนในระดับสูงน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้สูง ซึ่งปัจจุบันแรงงานไทยส่วนใหญ่มีการศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา ดังนั้นปัญหาด้านการศึกษาจึงเชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมด้วย ดังนั้นหากจะแก้ไขปัญหาด้านอื่น ๆ จึงต้องเริ่มจากการแก้ไขปัญหาด้านการศึกษาเป็นอันดับแรก

๒.๓ สถานการณ์โควิด-๑๙ ส่งผลให้เด็กนักเรียนไทยกว่า ๑๕ ล้านคน นั้นต้องหยุดเรียนยาวตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงกรกฎาคม นั้นหมายความว่าเด็กนักเรียนจะขาดเวลาเข้าเรียนไปกว่า ๑ ใน ๓ ของปี กระทรวงศึกษาธิการของไทยเองก็มีแนวโน้มว่าจะยกเลิกวันหยุดในอนาคต เพื่อนำมาเป็นเวลาเรียนชดเชย ดังนั้นภาครัฐบาล ภาคเอกชน และภาคประชาชน ต้องร่วมกันจำกัดขอบเขตความเสียหายกับกลุ่มเด็กนักเรียนให้เกิดขึ้นน้อยที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้

๒.๔ ในปัจจุบันระบบหลักประกันสุขภาพในประเทศไทยมี ๔ ระบบ ได้แก่ (๑) ระบบสวัสดิการรักษายาบาลข้าราชการ (๒) ระบบประกันสังคม (๓) ระบบหลักประกันสุขภาพถ้วนหน้า และ (๔) ระบบซื้อประกันสุขภาพจากบริษัทเอกชน จากสถานการณ์การระบาดของโรคโควิด-๑๙ สามารถพิสูจน์ได้ว่าประชาชนมีระบบรองรับที่จะให้หลักประกันสุขภาพกับประชาชนทุกคน อย่างไรก็ตาม ๔ ระบบ ดังกล่าว เงินงบประมาณที่ใช้จ่ายมาจากภาษีประชาชนผ่าน “กองทุนหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ” ภายใต้การดูแลของสำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.) ซึ่งจะมีระบบจัดสรรเงินงบประมาณไปยังสถานพยาบาลทั่วประเทศ

๓. ผลกระทบของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยหลังวิกฤติโควิด-๑๙

๓.๑ จากสถานการณ์วิกฤติโควิด-๑๙ ทั้งในประเทศไทย และในระดับโลกได้ส่งผลกระทบต่อในมิติด้านเศรษฐกิจสังคมเป็นวงกว้าง ดังนี้ (๑) อัตรการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่ติดลบหลายประเทศทั่วโลก สำหรับประเทศไทยมีตัวเลขทางเศรษฐกิจที่ติดลบร้อยละ ๕ - ๘ จึงนำมาสู่ปัญหาการว่างงานของประเทศไทย (๒) การขยายตัวของมาตรการด้านการคลังเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจทั่วโลก แต่อย่างไรก็ตาม

ความพยายามในกระตุ้นเศรษฐกิจโดยการลดดอกเบี้ยจากธนาคารกลาง อาจทำให้เกิดภาวะเศรษฐกิจฟองสบู่ (Economic bubble) ในอนาคต (๓) ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากมาตรการล็อกดาวน์ ในหลายภาคส่วนด้วยกัน โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรม ภาคการท่องเที่ยวและบริการ ภาคสายการบินและโลจิสติก ภาคการค้าส่งและค้าปลีก และอุตสาหกรรมการผลิต เป็นต้น (๔) โควิด-๑๙ จะทำให้มีความเหลื่อมล้ำทางรายได้และทรัพย์สินเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากเกิดปัญหาการว่างงานของกลุ่มคนที่มีรายได้น้อย การตกงาน จนนำมาสู่ปัญหาหนี้ครัวเรือน

๓.๒ ผลกระทบของความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยหลังวิกฤติโควิด-๑๙ ในมิติด้านการศึกษา ได้แก่ (๑) ช่องว่างแห่งความเหลื่อมล้ำยิ่งขยายกว้าง และชัดเจนมากยิ่งขึ้น (๒) ความไม่พร้อมด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะกับเด็กนักเรียนในพื้นที่ชนบทหรือพื้นที่ห่างไกล ที่ไม่อาจเข้าถึงเทคโนโลยีหรืออุปกรณ์การเรียนแบบ E-Learning ได้ (๓) ผลกระทบจากการเรียนทางไกลในเด็กเล็ก ได้แก่ พัฒนาการไม่สมวัย อาจมีปัญหาสุขภาพทางสายตาจากการจ้องจอเป็นเวลานาน (๔) ผลกระทบจากการเข้าถึงเทคโนโลยีหรือการเรียนออนไลน์ ประเทศไทยยังมีความเหลื่อมล้ำของการเข้าถึงสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ในระบบออนไลน์ เช่น สถานที่ในบ้านสำหรับเรียนหนังสือ เครื่องคอมพิวเตอร์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และ (๕) การใช้งบประมาณไปกับโครงสร้างพื้นฐานมากกว่าพัฒนาบุคลากรของชาติในอนาคต เนื่องจากบางโรงเรียนมักให้ความสำคัญกับการสร้างอาคาร และการใช้งบประมาณไปกับบุคลากรทางการศึกษาดังนั้นหลังสถานการณ์โควิด-๑๙ เมื่อมีการจัดการเรียนการสอนทางไกล ยิ่งพบปัญหาความเหลื่อมล้ำมากขึ้น ลูกคนจนจะเข้าไม่ถึงการศึกษาที่ดี

๔. ข้อเสนอแนะสำหรับประเทศไทยในการฝ่าวิกฤติโควิด-๑๙ เรื่อง ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยหลังวิกฤติโควิด-๑๙

๔.๑ รัฐบาลควรจะต้องมีการจับประเด็นปัญหาสำคัญเร่งด่วน โดยพิจารณาถึงประโยชน์ของการจัดทำโครงการ ที่เป็นผลประโยชน์กับประชาชนทุกคนในการช่วยบรรเทาผลกระทบจากการแพร่กระจายของโรคระบาด รวมไปถึงการบรรเทาผลกระทบเชิงลบด้านอื่น ๆ ประกอบกับโครงการที่ทั่วถึงและตรงเป้าหมายมากยิ่งขึ้น

๔.๒ รัฐบาลควรหันกลับมาให้ความสำคัญกับเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ โดยเฉพาะภาคการเกษตร และการให้ความสำคัญกับกลุ่มคนที่อยู่ระดับล่างของประเทศ และการพิจารณาเรื่องการค้าเสรี ที่ไม่ทำลายเกษตรกรรมภายในประเทศ เนื่องจากในอนาคตตัวชี้วัดด้านเศรษฐกิจของผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) ในอนาคตจะไม่ใช้สิ่งสำคัญอีกต่อไป แต่จะมีการวิเคราะห์ในเรื่องความยากจน และการกินดีอยู่ดีของประชาชนมากขึ้น

๔.๓ ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทย โดยส่วนใหญ่แล้วจะเป็นปัญหาที่สามารถปรับเปลี่ยนแก้ไขได้ ตัวอย่างเช่น การขยายขนาดโรงเรียน การเพิ่มจำนวนครู การให้ความรู้แก่บิดามารดา มากกว่าที่จะมาจากปัญหาที่ไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ ตัวอย่างเช่น ความฉลาดทางสติปัญญา ดังนั้นหากภาครัฐมีการกำหนดเป้าหมายและวิธีการที่เหมาะสม ย่อมสามารถที่จะบรรเทาปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาของไทยให้ลดลงได้

๔.๔ การปฏิรูประบบการเงินของระบบประกันสุขภาพต้องมีหลักการในส่วนของรายรับและรายจ่าย ทำให้เกิดความมั่นคงและยั่งยืน ดังนั้นจึงได้มีการวิจัยและออกแบบระบบที่เรียกว่า SAFE ซึ่งประกอบด้วย (๑) Sustainability หมายถึง สถานะทางการเงินการคลังที่ “ยั่งยืน” ได้ในระยะยาว (๒) Adequacy หมายถึง ผู้ให้บริการมีงบประมาณที่ “เพียงพอ” ในการจัดบริการที่ “จำเป็น” และ

“เพียงพอ” ให้ทุกคน “เข้าถึง” บริการสุขภาพ (๓) Fairness หมายถึง การสร้าง “ความเป็นธรรม” ในการจัดระบบ หลักประกันสุขภาพ ทั้งการรับภาระค่าใช้จ่ายและการรับบริการ และ (๔) Efficiency หมายถึง การจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพให้บริการทางการแพทย์และสาธารณสุขอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการปฏิรูประบบจะทำให้ความเหลื่อมล้ำทางสาธารณสุขยิ่งลดลง

กภศ.ศศย.สปท.

มี.ย.๖๓

ภาพประกอบการประชุมสนทนาปัญหายุทธศาสตร์
เรื่อง “ฝ่าวิกฤติโควิด-๑๙ ครั้งที่ ๕ : ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยหลังวิกฤติโควิด-๑๙”
วันจันทร์ที่ ๒๒ มิถุนายน ๒๕๖๓ เวลา ๑๓.๐๐-๑๖.๑๐ น.
ด้วยระบบ Web Conference ผ่าน App. Zoom ณ ห้องประชุม (๑) ศศย.สปท.

๑) พล.อ.ต. ภูมิใจ เลขสุนทรารกร ผอ.ศศย.สปท. เป็นประธานพิธีเปิดฯ

๒) การประชุมสนทนาปัญหาทศศาสตร์ เรื่อง “ฝ่าวิกฤติโควิด-๑๙ ครั้งที่ ๕ : ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยหลัง วิกฤติโควิด-๑๙” โดยมีผู้เชี่ยวชาญปาฐกถาพิเศษ ได้แก่ ศาสตราจารย์เกียรติคุณนายแพทย์ประเวศ วะสี ราชภัฏรำไพพรรณี และนักวิชาการและผู้เชี่ยวชาญร่วมอภิปรายกลุ่ม ประกอบด้วย (๑) ศาสตราจารย์ ดร. อารยะ ปรีชาเมตตา ศาสตราจารย์ ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ (๒) รองศาสตราจารย์ วิทยากร เชียงกุล อาจารย์พิเศษ วิทยาลัยนวัตกรรมการสังคม มหาวิทยาลัยรังสิต และ (๓) นายแพทย์พลเดช ปิ่นประทีป สมาชิกวุฒิสภา ดำเนินรายการโดย พ.ท. อำนวยชัย หนูนุกัทธิ ประจำ กภค.ศศย. สปท.

๓) ภาพบรรยากาศการประชุมฯ

